

'elles@centrepompidou'

PILAR PARCERISAS

Art

Ordenar la col·lecció per motius de gènere. És un dels luxes que es pot permetre el Centre Georges Pompidou, que presenta amb el títol *d'elles@centrepompidou*, un panorama del discurs activista de les dones artista dins l'art contemporani des dels anys 60 fins avui, sense oblidar l'aportació d'algunes pioneres. El fons nacional d'art contemporani francès, i especialment el del Pompidou com a museu nacional, disposa actualment d'un catàleg de 900 dones artista, que ara ha vist la llum amb motiu d'aquesta exposició.

El primer que ens sorprèn en entrar a l'exposició és la proposta d'Agnès Thurnauer, que masculinitza el nom de l'artista Louise Bourgeois i en feminitza altres de masculins com ara Marcelle Duchamp, La Corbusier i Josephine Beuys, una obra que va ser clau a la mostra *Masculin/Féminin* organitzada per aquest museu.

Podríem pensar que el cos és el motiu principal inspirador de l'art de les dones, cada vegada més presents en tots els àmbits de les arts. Com diu Foucault, el cos humà és l'actor principal de totes les utopies, estem condemnats a suportar-lo i és contra ell i per fer-hi front que han nascut totes les utopies. La lluita feminista no escapa al rerefons d'aquesta reflexió i és en l'art contemporani on millor i més lliurement s'ha pogut expandir aquest discurs, que és alhora una visió del món i de la vida.

Pioneres de la modernitat

Si això ja ho assenyalen artistes pioneres de la modernitat com ara Frida Kahlo, Germaine Richier, Claude Cahun, Hannah Höch i Diane Arbus, als anys 60, amb l'escàl i reactualització del discurs feminista i l'accés d'una generació sencera a la pràctica de

AVUI

El discurs feminista en l'art contemporani ha acabat sent troncal en la història de l'art recent; la centenària artista Dorothea Tanning ho ha reflectit en l'espai domèstic

l'art, l'art realitzat per dones deixa de ser tangencial i esdevé una de les llineres troncal dels nous corrents de l'art del segle XX. Aquesta és la primera conclusió d'aquesta exposició que no només treballa a partir de les propostes relacionades amb el cos, sinó també amb l'arquitectura, el disseny, l'espai domèstic, la paraula o l'abstracció vista per les dones.

ART&CO

Elles, l'arquitectura i l'espai domèstic

L'habitat com a espai. Cada cop són més presents les teories que treballen una visió feminista de l'arquitectura. Katarina Bonnevier, al llibre *Behind Straight Curtains: Towards a Queer Feminist Theory of Architecture*, apunta cap a una teoria feminista *queer* de l'arquitectura i denúncia els aspectes sexistes de les estructures arquitectòniques. Ho fa prenent com a exemple l'edi-

fici E.1027, de l'arquitecta Eileen Gray al sud de França, del 1926-1929, el saló lateral de Natalie Barney al número 20 de la Rue Jacob de París (1909-1968) i la casa a Suecia de l'autora Selma Lagerlöf coneguda com a *Marbacka* i transformada entre el 1919 i el 1923.

es pogués dedicar a la literatura: 500 llibres de renda a disposició i un espai cel·lular de tres dimensions que donés a la dona un espai privat, entre l'espai de la família i l'espai social. Al·l' exposició *elles@centrepompidou* són rellevants les estructures de Louise Nevelson i destaca especialment l'habitatció d'hotel imaginada el 1970 per Dorothea Tanning, artista avui cen-

tenària que va ser la dona de Max Ernst.

Elles i el disseny. Síbd algunes arquitectures com les d'Alison Smithson i Alisa Andrasek trenquen amb la jerarquia tradicional de la verticallitat; l'exposició apunta tan sols els inicis d'aquest nou discurs i, pel que fa al disseny, el Centre Pompidou compta només amb una trentena de dones dissenyadores

d'un cens de prop de 400. Són poques, doncs, les dissenyadores representades en aquesta exposició, que atriu bueixia poca representació al retard del món femení en accedir a les noves tecnologies. En aquest àmbit és Gae Aulenti qui s'endú la màxima representació amb els seus models i especialment làmpares, pomposes i barroques, a mig camí entre la modernitat i la postmodernitat.

adossada al seu cos, en aquest d'Orlan, o el famós vídeo de Valie Export, titulat *Pànic genital*, presentada en un cinema porno de Múnic el 1969, en què l'artista mostra el seu sexe, apuntant a càmera amb un fusell a la mà. Hannah Wilke també transforma el seu cos en un espai femení sacrificial i Annette Messager replica a Niki de Saint-Phalle amb les seves *poupées* barrejades amb retalls de diari i fotografies a l'obra *Les Piques* creant un entorn autobiogràfic. El cos com a estógan radicalitza aquest discurs i el pren com a material de l'art, seguint el teatre de la crueltat d'Artaud. I aquí Jana Sterbak presenta el seu vestit de carn, Marina Abramovic les seves *performances*, Marlene Dumas les dones pintades com a víctimes i Ana Men-dieta les seves accions rituals.

Afegir matèries orgàniques

Com han vist les dones un canon de la modernitat com és l'abstracció? Aquesta és la resposta que va donar el moviment Ecentric Abstraction als anys 60, en el qual les dones van tenir molt a dir. Van incorporar a l'abstracció matèries orgàniques i nous gestos, com ara plegar, acumular, picar, malaxar, que donen a l'obra una altra sensualitat: obres visuals, tàctils i viscerals. Eva Hesse, Louise Bourgeois i Yayoi Kusama s'enduen la palma d'aquest apartat, que connecta amb el que es dedica als *immaterials*, un àmbit en el qual el feminisme pren partit pels monocroms i per una abstracció desmaterialitzada, que encapçalen Agnes Martin i Judit Riegl. Les artistes també han pres la paraula com a part principal del discurs artístic activista, cosa que és patent en Barbara Kruger i Jenny Holzer, artistes marcades per aquest estigma.